

Föreningen Islandssamlarna
c/o Per Hanner
Wittstocksgatan 2
115 24 STOCKHOLM

Rapport december 1986
(Nr 66)

Kära Systrar och Bröder i Islandssamlarna!

Vi är nu mitt uppe i den mörka årstiden, den tid som väl lämpar sig bäst för pysslet med de kära papperslapparna. Jag hoppas det också kan finnas tid för er att ägna ett visst intresse åt diverse filatelistiska frågor, även om de kanske till en del ligger utanför det egna samlingsområdet. Som vanligt kan i detta nummer av Rapport presenteras en hel del upptäckter och spörsmål, täckande en lång rad områden, och som vanligt är mycket av detta inkommet i korrespondensen med olika medlemmar.

Island, och då särskilt Reykjavík, kom ju i centrum för världens intresse några dagar i oktober, då herrar Gorbatsjov och Reagan möttes där. Den mängd av artiklar om landet, som då skrevs av den tillresta horden av journalister från alla världens hörn, kan inte ha haft annat än en positiv inverkan på världens frimärkssamlares intresse för landet. De stormäktiges besök sammanföll lustigt nog med Frimärkets Dag i Island. Det gav också det isländska postverket anledning att under dagarna 9-13 oktober ha i bruk en särskild minnesstämpel i Reykjavík.

År 1987 fyller vår förening 25 år, eftersom den bildades den 16 januari 1962. Någon jubileumsutställning på Postmuseum kan vi tyvärr inte få ha, såsom vi hade hoppats. I första hand firar vi genom en jubileumsmiddag i Stockholm den 16 februari 1987, då vi också har årsmöte. Givetvis är inte bara stockholmarna välkomna att delta. Mera om föransmälningen etc. se nedan.

Stockholmsmedlemmarna bör observera det byte av lokal, som sker vid årsskiftet.

Eftersom vi nu är inne i årets sista månad får jag framföra ordförandens och hela styrelsens önskan till alla medlemmar om

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR

Sekreteraren

Sammanträden
vinter och
vår 1987

Stockholm. Genom att Tony Bjellefors' kontor flyttar, har det blivit nödvändigt att byta lokal för sammanträdena. Från den 14 januari blir vår mötesplats Sturegatan 19, 5 tr. (Beskow). Sturegatan 19 ligger intill hörnet Sturegatan/Östermalmsgatan. Man kan komma dit med tunnelbanelinje 15 (station Stadion) eller med bussarna 41 och 54 (till hörnet Sturegatan/Karlavägen) eller 44 (hörnet Sturegatan/Valhallavägen). Tid som förut 19.30.

Onsdagen den 14 januari: Bytesafton. Tag med Dina dubletter!
(Måndagen den 16 februari: årsmöte och jubileumsmiddag
kl. 18.00 på annan lokal, se notis
nedan)

Måndagen den 9 mars
Onsdagen den 8 april   Program för dessa dagar
Onsdagen den 20 maj   ännu ej fastställt

Göteborg. Lokal Norska Sjömanskyrkan, Skånegatan 16. Tid
kl. 19.30 andra tisdagen i varje månad. Program i annons i
Göteborgs-Posten söndagen före mötesdagen.

Jubileums-
middag den
16 februari
1987

Vi avhåller årsmöte och festar av vårt 25-årsjubileum med en
middag måndagen den 16 februari. Vi börjar då kl. 18.00. Lokalen
måste väljas och vissa andra arrangemang anpassas efter antalet
deltagare. Förhandsanmälan skall därför ske till Margareta
Bjellefors, Birger Jarlsgatan 62, 5 tr., 114 29 Stockholm,
tel. 08/11 57 65 av den som vill delta. Anmälan skall ske
före den 31 december 1986.

Välkomna till en, som vi hoppas, riktigt trevlig och glad afton!

Jubileum och
utställning
i Reykjavík

Vår vänförening i Reykjavík, Félag Frímerkjasafnara, fyller 30
år den 11 juni 1987. Man avser att ordna en utställning om
cirka 250 ramar på Hotel Loftleidir den 12 - 14 juni. Vi har fått
förhandsmeddelande om detta från Finnur Kolbeinsson, som är
medlem av utställningskommittén. Föreningen Islandssamlarnas
medlemmar inbjudes att delta som utställare. Finnur kommer att
ha kontakt om detta med vår ordförande Bernhard Beskow och ord-
föranden i Islandsklubben i Göteborg, Ingvar Andersson. De som
är intresserade att ställa ut i Reykjavík bör ta kontakt med
endera av dessa herrar.

Vi hoppas kunna återkomma till detta i nästa Rapport.

Rättelser av
fel i Rapport
65

Några små fel insmög sig i Rapport 65 och skall här rättas.

- a) På s. 3, rad 7 kom det att stå om den datumstämpel, som
Seydisfjörður fick 1870, att den hade "texten SEYDIISFJORD,
alltså med den danska stavningen av namnet". Givetvis fanns det
inte någon anledning för danskar att stava Seydis med två i. Vad
som stod i stämpeln var alltså SEYDISFJORD, där båda D-en var
vanliga danska D och inte det snarlika tecken (med ett kort tvär-
streck över bokstavens lodräta stapel), som i isländskan utgör
stora bokstaven för tonande läspljud.
- b) På s. 8 nämndes nedtill om en dansk dreng, Kim Jensen, som ut-
ställde Grönland på Stockholmia, att han fick "stor silver".
Det rätta är att han fick brons.

Vår skrivbyrå är helt oskyldig till dessa fel, som berodde på
felskrivning resp. otydlighet i insänt manus.

"Pósthús og
bréfhirdingar
á Íslandi"
(och vår
stämpelhandbok)

I Reykjavík finns numera vid sidan av Félag Frímerkjasafnara en
relativt ny förening, Klúbbur Skandinavíusafnara (i fortsätt-
ningen kallad Klúbbur S.). Vid vårt sammanträde under Stockholmia
den 1 september förevisade och överlämnade Sigurdur R. Pétursson,
som såvitt vi vet är ordförande i Klúbbur S., en volym om cirka
130 sidor i A 4 med vidstående namn, vilket anger att det rör
sig om en postanstaltsförteckning. Han erbjöd också Islands-
samlarna att förmedla försäljning av boken till sina medlemmar.

Det tog oss bara 5 minuter att konstatera, att det rörde sig om en avskrift av det manus som sedan 5 år legat färdigt för en av delarna i vår blivande stämpelhandbok - den som upptar alla postanstalter i Island sedan 1870 - dock med komplettering av de senaste årens händelser och med tillägg av uppgifter om rull- och maskinstämplor, vilka inte hade blivit införda i vårt manus.

Det tog oss cirka 30 minuter att hitta det första felet i boken och efter en dag hade vi konstaterat, att enbart första sidan i listan innehöll tre klara fel, som uppstått vid utskriften.

Vi antog vid detta tillfälle att vi fått se en försöksupplaga och uppmanade Sigurdur att inte utge boken förrän den korrekturlästs flera gånger om. Det har senare framkommit att boken utgivits - före eller efter den 1 september - utan beaktande av våra synpunkter.

Vi har givetvis också avböjt att förmedla boken till våra medlemmar, både på grund av felet och därför att den utgör ett pirattryck av ett manus, som åtminstone till större delen tillhör Föreningen Islandssamlarna.

Det framgår av ett förord, skrivet av þór Þorsteins, som tillhört stämpelhandbokskommittén, att han överlämnat vårt gemensamma manus till Klúbbur S. och att vissa kompletteringar skett med hjälp av ett antal isländska filatelister.

Vi har flera gånger skrivit i Rapport om stämpelhandboksarbetet och skall därför här fatta oss kort om det. Direkt inblandade i detta har främst varit Tore Runeborg, avliden 1981, och Per Hanner i Stockholm samt þór Þorsteins i Reykjavík. Fördelningen av arbetet har varit i huvudsak den, att hela planeringen för och dispositionen av stämpelhandboken har gjorts i Stockholm liksom även det nya klassificeringssystemet för stämplor (varom se särskild artikel i denna Rapport). Grundläggande uppläggning av tabeller och skrivandet av artiklarna i boken har gjorts av Per Hanner, som bl.a. ägnat fyra hela somrar åt skriv- och redigeringsarbete samt forskning runt nummerstämplarnas användning, medan Tore Runeborg främst arbetade med tabeller för övriga stämplor. þór Þorsteins har gjort ovärderliga och tidskrävande insatser genom forskning i postverkets arkiv i Reykjavík, främst för att få fram exakta uppgifter om alla postanstalterna från 1873 och framåt och få uppgifter om stämpelköp och -leveranser. Sammanfattar man detta, är enligt Per Hanner minst 2/3 av arbetet gjort i Stockholm och resten av þór Þorsteins.

Stämpelhandboken är upplagd att omfatta följande tre huvuddelar:

- I. Inledande artiklar om Island, dess regionala indelning, postverk och postanstalter, stämpeltyper och deras klassificering, det isländska alfabetet m.m.
- II. En tabell med samtliga postanstalter som existerat i Island sedan 1870, deras belägenhet (sýsla och kommun), deras klass (t.ex. brevsamlingsställe eller postexpedition), när de existerat, flyttningar mellan olika orter och slutligen vilka olika stämpeltyper som använts vid varje tillfälle.
- III. Tabeller för varje stämpeltyp med angivande vilka stämplor som funnits av typen samt var och när de använts.

Vad som nu utgivits av Klúbbur S. är del II, som praktiskt taget låg färdig i manus för 5 år sedan (med undantag för rull- och

maskinstämplarna och vilka stämplor som använts i Reykjavík - Reykjavík-stämplarna har inte tagits med i boken). Även del I, som skrivits av Per Hanner, ligger färdig. För del III föreligger i Stockholm tabeller, som kräver renskrift, redigering och kompletteringar, bl.a. med viss text. Kopior av dessa tabeller har på sin tid sänts till þór þorsteins, men otaliga tillägg har senare gjorts i exemplaren i Stockholm.

Vad vi nu måste betona är att Klúbbur S. sålunda utgivit del II (på isländska och med en annan uppställning av uppgifterna än vi tänkt oss i stämpelhandboken) utan något tillstånd från föreningen Islandssamlarna och utan att ens någon förfrågan gjorts från klubbens eller þór þorsteins sida.

Genom att Tore Runeborg och Per Hanner donerat sina arbetsinsatser till Föreningen Islandssamlarna, är vår förening ägare till manuskriptet till väsentlig del. Under arbetets gång hade vi den uppfattningen att Félag Frímerkjasafnara var vår förenings kompanjon i Island genom þór þorsteins. Klúbbur S. har vi icke haft något att göra med.

Givetvis har vi icke kunnat se detta intrång i föreningen tillhörig författarrätt utan att reagera. Efter överläggning i vår förenings styrelsepresidium har en skrivelse avlåtits till Klúbbur S. genom dess representant Sigurdur R. Pétursson. I denna skrivelse har vi framhållit att man gjort intrång i vår författarrätt. Vi vill emellertid uppnå en fredlig lösning och har föreslagit visst fortsatt samarbete. Vi har emellertid reserverat oss för rätten till utgivning på engelska (det alltifrån början avsedda språket i stämpelhandboken) och till varje översättning till engelska.

Vi kan icke rekommendera våra medlemmar att nu köpa boken. Den innehåller som sagt fel, uppenbarligen uppkomna i själva utskriften, dock icke så många som de tre per sida, som vi fann på sid. 1. Härigenom har alltså ännu en felaktig lista över Islands postanstalter genom tiderna utgivits trots allt det arbete med forskning som lagts ned på att få allt rätt. Klúbbur S. måste enligt vår uppfattning ge ut en rättelselista och bör upphöra med att sälja boken tills en sådan lista kan biläggas.

Våra medlemmar kan med skäl fråga: när kommer då vår stämpelhandbok? På den frågan vågar vi inte svara just nu - delvis beror det på Klúbbur S:s inställning till de förslag vi givit den.

Nya frimärken från Island

Sedan sist har vi att anmäla följande nyutkomna frimärken.

Facit nr	Utg.- dag	Valör (aurar)	Motiv etc.
689	1/7	1300	Landsbanki Íslands (Islands Nationalbank) 100 år: bankhuset
690	"	25000	d:o: sedelmotiv
691	18/8	1000	Reykjavík stad 200 år: stadens första sigill
692	"	1200	"- stadsbild 1856
693	"	1300	"- tvätterskor
694	"	4000	"- blivande stadsteatern
695	29/9	1000	Rikstelefon 80 år: gammal telegrafapparat
696	"	2000	"- modern telefoncentral
697	9/10	2000	Frimärkets dag, block (försäljningspris 30 isl. kr.)

Isländska postverket ser ut att vilja pröva nya leverantörer av frimärken, ty 689-690 är tryckta av Österrikiska statstryckeriet medan 691-694 och 697 tryckts av ett holländskt tryckeri, Joh. Enschedé en Zonen.

Varje emission fick särskild förstadagsstämpel.

Landsbanki Íslands grundades alltså 1886, under vilket år också de första isländska sedlarna utgavs, dock icke av Landsbanki utan av isländska statskassan. Landsbanki blev dock sedelutgivande 1928, och det är baksidan av en 5-krónur-sedel från det året som är avbildad på märket med den 50-faldigt högre valören. Den lägre valören visar Landsbankis förnämliga byggnad i Reykjavík, invigd 1924. Landsbanki är f.ö. inte bara en centralbank utan har samtidigt affärsbanksfunktioner.

Reykjavík firade sina 200 år som stad med stor fest den 18 augusti. När platsen fick sina stadsrättigheter 1786 fanns där knappast någon stad, men sedan har den ju vuxit så mycket mer, särskilt under innevarande århundrade, så att den nu t.o.m. är mötesplats för världens mäktigaste politiker.

På 10 kr-märket ser vi stadens äldsta sigill, fastställt 1815. Det visar en fiskare i tidens vardagsdräkt med en krokstav i ena handen och en merkuristav i den andra, och som bakgrund finner vi båt- och fiskmotiv. Valören 12 kr återger en bild av Reykjavíks centrum 1856, sett över ytan av sjön Thörnin, då som nu ett pittoreskt och upplivande inslag i stadsbilden. På 13 kr-märket är det stadens varma källor som man påminns om, ty motivet är tvätterskor i Laugardalur (detta namn betyder "de varma källornas dal" och området låg förr utanför staden men är nu omgivet av stadsbebyggelsen och ligger f.ö. inte särskilt långt från stadens centrum). Slutligen visar 40 kr-märket den under byggnad varande stadsteatern, som beräknas stå färdig 1988.

Íslands telefon och telegraf tänker man kanske fira vart femte år med frimärken, ty 1981 kom ett 75-årsmärke och nu har vi alltså begåvats med ett 80-årsjubileum. (Skall vi tippa att det 1991 kommer ut märken till 85-årsjubiléet?) Isländska postverket är ju också televerk ("Póstur og Sími"). Mönstret bakom telefonluren på 20 kr-märket avser enligt uppgift att illustrera en digital elektronisk telefoncentral.

Frimärkets dag-blocket visar en färjning över en av de isländska älvar som heter Hvítá (= Vitå eller Vitälv) 1836. Konstnärens namn är Auguste Meyer. Blocket är graverat av Czeslaw Slania. Tillägget på 10 kr går till en fond för studier och forskning inom isländsk filateli och posthistoria, så vi Islandssamlare får väl hoppas att så småningom få ett visst utbyte av detta tillägg.

Frimärkets dag den 9 oktober var också den dag då Félag Frímerkjasafnara öppnade en fyra dagars frimärksutställning i Reykjavík. Samma dag anlände Ronald Reagan till staden, men han hade annat att göra än att gå på utställningen. Annars kunde han bl.a. ha fått se Páll H. Ásgeirssons samling av flygpost, som vann utställningens högsta utmärkelse, silvermedalj.

Torben Hjørne
om stämplar på
grönländska
Pakke-Porto

I två artiklar i Dansk Filatelistisk Tidsskrift (augusti och oktober i år) har Torben Hjørne tagit upp frågor rörande alla de olika stämplar som finns på Pakke-Porto-märkena, totalt cirka 150 st. Han visar att en stor del av dessa är helt "opostala", dvs. icke sådana som normalt användes, då Pakke-Porto-märkena

blev brukade postalt. Man finner sådana opostala stämplor på lösa märken. Torben har efter en genomgång kommit fram till att omkring två tredjedelar av de 150, alltså 100, av stämplorna är opostala.

Torben Hjørne menar att det borde vara minst lika naturligt att prismässigt skilja mellan äkta postalt avstämplade märken och opostalt stämplade sådana när det gäller de grönländska märkena som det är att för de isländska skildingmärkena sätta olika priser på å ena sidan korrekta avstämplingar och å andra sidan efterstämplingarna, gjorda med stämplor som inte fanns på den tid då skildingmärkena användes.

De medlemmar som är intresserade av detta område hänvisas i första hand till att studera Torbens artiklar i DFT. Han har emellertid också tillställt oss ett sammandrag av dessa artiklar på engelska (5 illustrerade A 4-sidor) och gett oss tillstånd att kopiera och distribuera detta. Är Du intresserad av att få det, sänd 5 kr i svenska frimärken i brev till sekreteraren (Hanner, adress se sid. 1) eller sätt in summan på vårt postgiro 40 29 57-5, så kommer en kopia.

Nya datum på datumfyrblock

Genom att det under något år inte trycktes några nya isländska frimärken på franska postverkets tryckeri, har vi inte sedan Rapport 62 för ett år sedan haft anledning att anmäla några nya datumfyrblock. Nu har emellertid inkommit uppgifter från Sveinbjörn Blöndal, Folmer Østergaard och Eidur Árnason om nya datum kända på frimärken utgivna 1985 och tidigare. Dessa är:

<u>Facit nr</u>	<u>Valör</u>	<u>Motiv</u>	<u>Datum</u>
601	190	Finnur Magnússon	9.10.80
613	20	Valthornssnäcka	1.2.82
674	800	Hövrekrabba	16.10.85, 18.10.85

De nya datumen för 601 och 613 ansluter till tidigare kända tryckdatum för dessa märken (se bilagan till rapport 58). Tidigare kända datum för nr 674 är däremot 11.7.85 och 12.7.85, varför vi alltså kan konstatera att en ny tryckupplaga av detta märke tillkommit. Detta visas också av att - som både Folmer och Eidur påpekat - de nya märkena har TD3-nummer 6, medan de i juli tryckta har TD3-7. De har alltså tryckts på olika maskiner. Någon synbar skillnad mellan upplagornas märken har ej inrapporterats.

Ebbe Eldrup utfärdar attester

Ebbe Eldrup hör nu också till dem, som kan stå till tjänst med att utfärda attester. Han gör det i samarbete med en annan dansk, Lars Svendsen, som tidigare varit medlem av Københavns Filatelist Klubs prövningskommitté.

Ebbe anger följande priser (danska kronor)

Upplagebestämning (nyansering): 20 kr

Utlåtande: 75 kr

Attest med färgfoto (endast för felfria märken): 100 kr

Ebbes adress är: Rytterskolen, Københavnsvej 27, DK-3650 ØLSTYKKE. (Tro nu inte att Ebbe är ridlärare till professionen. Han är läkare. Ølstykke låter väl underbart danskt! Vi har frågat Ebbe varför orten heter så, men han har icke velat ge ett utlåtande i den frågan.)

Antalet postanstalter i Island

Ur isländska Post- och Televerkets årsberättelse för 1984 (den senaste tillgängliga), som vi fått från Folmer Østergaard, kan man hämta många intressanta uppgifter. En sådan avser antalet postanstalter i landet.

1984 var det år, då Reykjavíks postanstalter fick en nyorganisation genom öppnandet av den nya Postcentralen (Póstmidstödin). Förut fanns i Reykjavík 3 s.k. postkontor (póststofur): gamla Reykjavík 1, Paketpostkontoret och Tullpostkontoret. De två sistnämnda kom från 29 maj 1984 att uppgå i den nya postcentralen, medan Reykjavík 1 - med bibehållet nummer visserligen - nedklassades till "postfilial", i sanning ett sorgligt öde för detta gamla klassiska och centralt belägna kontor.

Låt oss nu sammanställa uppgifter för 1984 med några av oss tidigare kända uppgifter om Islands postanstalter under efterkrigstiden.

	<u>PM</u>	<u>PS</u>	<u>PA</u>	<u>PÚ</u>	<u>BH</u>	<u>Totalt</u>
1950	-	4	65	-	268	337
1973 (1/1)	-	4	80	6	124	214
1980 (1/1)	-	4	85	7	77	173
1984 (31/12)	1	1	81	10	51	144

PM = Póstmidstöð = postcentral (i Reykjavík)

PS = Póststofa = postkontor

PA = Póstafgreidsla = postexpedition

PÚ = Póstútibú = postfilial (i Reykjavík)

BH = Bréfhirding = brevsamlingsställe

Den postanstalt, som alltjämt kallas póststofa, är postkontoret i Akureyri, Islands näst största stad. Nedläggningen av brevsamlingsställena på landsbygden har som synes fortsatt, vilket är en följd dels av den fortsatta urbaniseringen, dels av lantbrevbärrarlinjernas utbyggnad. Under 1984 nedlades 9 brevsamlingsställena. Men även några orter, som på sin tid ansågs vara stora nog att få en postexpedition, har som synes förlorat denna.

Bok om isländska varianter

En bok på tyska med titeln "Die Plattenfehler der Skilling und Aurar-Marken im Oval" med ett slags överrubrik "Island - Handbuch" har utkommit. På omslaget anges som författare Walther Fenger och Kurt Bliese.

Boken ger vid en genomgång ett intryck av att man inte egentligen vetat vad man haft för ämne att behandla. Den innehåller mycket riktigt uppgifter om tryckvarianterna ("Plattenfehler") med positionsbestämningar i arken och med illustrationer av dem, men därutöver ingår diverse bilder av skildingsbrev, upplysningar om stämplor, tandningsvarianter och mycket annat, i och för sig lustigt eller intressant och dessutom illustrerat.

På förfrågan har vår danske vän och medlem Walther Fenger lämnat följande förklaring. Boken har sammanställts och utgivits av en ung tysk samlare, Kurt Bliese. Som grundstomme har denne fått Walther Fengers forskningsresultat betr. varianterna på skildingar och aurar (ovalmärkena), delvis kända tidigare för oss i Islandssamlarna genom en rapportbilaga för en del år sedan. Därutöver har Bliese plockat in i boken litet av varje av filatelistiskt intresse från epoken 1870 - 1902. Boken anges vara "tryckt som manuskript".

Boken har närmast intresse för dem som går in för området varianter på dessa äldre märken. Även den som inte kan tyska torde lätt kunna orientera sig, då texten är kortfattad och illustrationerna många.

Boken kan beställas hos utgivaren Kurt Bliese, adress Adelby Lund 2, D-239 Flensburg (Väst-Tyskland) och priset har angivits vara 90 sv. kronor, vilket väl är en översättning av DM 30.-.

1986 års
kilovara

Vid denna tid på året brukar vi kunna lämna resultatet av undersökningar av innehållet i kilovaran (250 g) från Island, senaste årgång. Vår bidragsgivare till denna avdelning i många år, Stellan Asklund, kom inte med någon rapport i år, men från Folmer Østergaard har vi fått resultatet av hans genomgång av 2 st. paket.

	<u>Paket 1</u>	<u>Paket 2</u>
Antal märken, hela	941	943
(dessutom trasiga,	(41)	(34)
varav Facit 572, se nedan)	(10)	(11)
Antal olika märken	49	46
Äldsta märke	Facit 438	Facit 490
	(Landskap 1966, 4 kr)	(Postgiro 1971, 5 kr)
Nyaste märke (båda paketen)	Facit 599	(Radion 50 år 1980)
Märke med högsta katalogvärde (båda paketen)	Facit 572	(Målning 1978, 1000 kr)
Största antal märken av en sort (båda paketen)	Facit 497	(Herdubreid 1970, 250 kr)
Antal märken härav	156	172
Totalt katalogvärde enligt Facit 1986	Genomsnitt av båda: 6.652:- kr	

Folmer, som vid hopräkningen bara hade tillgång till Facit 1985, fick fram ett genomsnitt på kr 7.569:-, men priserna på två av de i paketen vanligaste märkena har sänkts i år, nämligen på Herdubreid från 3:- till 2:- och på Facit 572 (se ovan) från 35:- till 30:-.

Av totala genomsnittliga katalogvärdet på 6.652 kr hänför sig 4.509 kr till Facit 572 (genomsnitt 110 sådana fanns) och Facit 581 (Islands regering 75 år, 1979, 500 kr), varav i genomsnitt fanns 100 märken.

För fjärde året i följd var alltså Herdubreid vanligaste märket, men man kan kanske nu räkna med att detta märke icke i fortsättningen skall bli så dominerande som det varit i några år.

Folmer, som för sin portosatssamling är mera intresserad av klippen än av enstaka märken, uppger att han tillvaratog ett mycket stort antal klipp ur dessa paket.

Ännu några
Höpflug-brev

I två olika schweiziska auktionskataloger påträffade vi nyligen Balbo-brev med tidigare för oss okända nummer, nämligen nr 136 och 239. Det senare brevet hör till dem som är avstämplade 9.VII.1933 och blir därigenom det brev som har det lägsta numret av de brev vi känner med denna avstämplingsdag. (Högsta kända nummer med datum 7.VII.1933 är 229.)

Totala antalet av oss kända bevarade Balbo-brev är nu 103 st.

Vattenmärke
på Eldjárn-
märkena

Finnur Kolbeinsson har sänt oss ett marginalstrip av märket Kristján Eldjárn 7 kr 1983 (Facit 648) och påpekat att denna serie - både 647 och 648 - tryckts på papper med vattenmärke, något som inte noterats i t.ex. Facit. Vattenmärket är mycket svårt att se i själva märkena, som är tryckta i rätt mörka färger, men det framträder klart i den vita arkmarginalen. Vi kunde konstatera, att vattenmärket utgjordes av Islands vapen i den form vi sett det som motiv på 1964 års märke vid republikens 20-årsjubileum, Facit 417. Dock är vattenmärket betydligt mindre än märkesbilden på 417.

Tydligt kan det bli tradition att avlidna presidenter, då de postumt hedras med frimärken, också får den speciella utmärkelsen att få dessa tryckta på papper med en nationell symbol som vattenmärke. Så skedde ju också 1973 med Ásgeir Ásgeirsson.

Just nu finns ingen f.d. isländsk president i livet, varför det lär dröja länge innan nästa emission kan komma i serien "presidenter med vattenmärken".

Av märkena med Ásgeir Ásgeirsson fick ju några omvänt vattenmärke, men motsvarande fenomen är inte bekant i fallet Eldjárn.

Handmakulering "Skst"

I de upplagor av katalogen Íslensk frímerki, där han medtagit en katalogisering av bläckmakuleringar (av annat slag än ett kryss över märket) i äldre tider, har Sigurdur H. Þorsteinsson angivit två olika sådana för Skagaströnd. Den ena är "Skag", den andra är "Sk.st." Betr. den sistnämnda förkortningen har SHÞ tillfogat "Apr.93", vilket väl betyder att han funnit den använd i april 1893.

Nu vill Hans von Strokirch, vår antipodiske medlem i Melbourne-trakten, ifrågasätta om denna uppgift om Sk.st. i Skagaströnd (som han funnit i SHÞ:s småskrift om bläckannulleringar) är riktig. Han har nämligen ett brevkort (brjefspjald) daterat Skinnastadur, Þingeyarsýsla 15/4 1893, som makulerats för hand med bläck "Skst". Detta är alltså samtidigt med det av SHÞ katalogiserade användandet.

Vi tycker nog det är mest troligt att det bara var bréfhirdingamannen i Skinnastadur som använde denna förkortning, särskilt som Skagaströnd i annat sammanhang använt "Skag". Eller vad säger Sigurdur Þorsteinsson?

"Tillur" eller vad?

Leif Fuglsig har förelagt oss ett stämpelproblem. Han har sänt oss ett 25 aur Christian X (Facit 136), ett märke som ju är känt med Tollur-stämpel. Det översända märket har en del av en stämpel, som är försedd med en ram av samma typ och ungefärligen samma storlek (i höjd) som Tollur-stämplarna. Vad som sedan syns på märket är de första bokstäverna i stämpeln. Ett stort T och ett litet i, alltså "Ti", är glasklart avläsbara som de två första bokstäverna. Av tredje bokstaven syns de övre två tredjedelarna, och dessa synes visa, att denna bokstav är ett l. Stämpeltexten synes sålunda börja med "Til". Slutligen syns övre delen av en fjärde bokstav, av vilken man kan dra den slutsatsen, att det rör sig om ett l, ett b, ett h eller ett k, alltså bokstäver med en hög stapel på vänstra sidan.

Vad är nu detta? Har någon sett en felstavad Tollur-stämpel med text Tillur? Vi ber den som kan lösa problemet höra av sig till oss.

Ett system för klassificering av Islands poststämplar Av Per Hanner (se även medföljande bilaga)

(I detta avsnitt har redaktören för Rapport, Per Hanner, tillåtit sig komma med ett personligt inlägg.)

Som vår till Stockholmia utsände korrespondent noterade i Rapport nr 65, s. 8, har uppenbarligen det klassificeringssystem för stämplor på isländska frimärken, som Tore Runeborg och jag utformade för stämpelhandboken, varit känt under flera år bland samlare i Island. Hur denna kunskap kommit ut, trots det tysthetslöfte rörande nyheterna i manuskripten till stämpelhandboken, som vi i handbokskommittén - Tore och jag i Sverige och Þór Þorsteins i Island - givit varandra, är icke bekant för mig. Tore, numera avliden, och jag har i vart fall inte lyft på förlåten. Ändå kunde t.ex. frimärksklubben Askja redan 1984 ge ut en stämpelhandbok för Sudur-Þingeyarsýsla och däri använda klassificeringen enligt Tore Runeborgs och mitt system (se Rapport 57).

När nu också den ovan nämnda volymen "Pósthús og bréfhirdingar á Íslandi" kommit ut och den bygger på samma system, synes det finnas två viktiga orsaker att publicera en beskrivning av hur detta system har uppbyggts:

- a) När nu systemet kommit till mer eller mindre allmän kännedom i Island, är det rimligt att alla andra medlemmar av Islandssamlarna får ta del av det.
- b) Det finns anledning att dokumentera författarrätten - eller det kanske bör heta "upphovsmannarätten" - till systemet genom att beskriva hur Tore Runeborg och jag byggde upp det.

Det skall nämligen här slås fast att klassificeringssystemet gjordes av Tore Runeborg och mig, innan någon islänning kom med i handboksarbetet. Arbetet med systemet gjordes 1975-1976, och vi kunde då kolla av våra idéer med medlemmar av den amerikanska kommitté vi då samarbetade med, främst Robert Booman och Wayne Sommer samt med Folmer Østergaard.

Att ett gemensamt system för beteckning och klassificering av alla makuleringsstämplar var nödvändigt för en handbok, framstod klart för oss redan från början. För en viss postanstalt måste de olika stämplarna, som där använts under olika tider, kunna anges på ett enkelt, förkortat och ändå lättförståeligt sätt. (Som ett exempel kan tagas, att Akranes kan anges ha haft de 6 stämplarna: C 1, N1a-154, B2c1, B8e, B7b och M 3.)

Flera tidigare författare - Caröe, Nørgaard och andra - har beskrivit och klassificerat poststämplar, men ingen har försökt att utarbeta ett klassificerings- och beteckningssystem, som täckte hela fältet. I katalogerna Facit och Íslensk Frímerki har de olika stämplarna fått vissa beteckningar, men inget av dessa "system" befanns användbart för vårt ändamål.

Som bas för vidare diskussion publicerade Tore Runeborg 1973 i dåvarande tidskriften FH-Nytt ett förslag till en total klassificering av Islands poststämplar. (Denna artikel översattes och trycktes i tidskrifter i USA, England och Tyskland, delvis utan tillstånd av författaren.) Tores förslag utgjorde en utmärkt inventering av de olika typerna men hade vissa svagheter, bl.a. genom en något för omfattande underindelning och genom att den inte gav stödpunkter för minnet.

På basis av Tores förslag lade jag fram ett alternativt förslag för Tore, vilket han accepterade och på vilket vi kunde bygga vidare. Mitt förslag byggde på tre grundtankar:

- 1) Det skulle ha minnestekniska (memotekniska) fördelar.
- 2) Det skulle vid all underklassificering bygga på strikt kronologiska grunder.
- 3) Det skulle inte ha så många underklasser.

Jag skall nu närmare utveckla hur dessa grunder blev tillämpade.

1)

Huvudklasserna skulle utväljas, benämnas och betecknas på ett sätt som gav stöd för minnet, så att varje samlare skulle kunna memorera beteckningen. Beteckningen skulle så långt det var möjligt, vara naturlig och lättförståelig för alla personer, som talade eller var bekanta med germanska språk, alltså de språk som användes i de länder, där isländska frimärken främst samlas - norra Europa och USA. (Exempelvis kom B för brostämplar att stå för "brú" på isländska, "bro" eller "bru" på andra nordiska språk, "bridge" på engelska och "Brücke" på tyska.) Ett

decimalklassificeringssystem, så vanligt i andra sammanhang, skulle icke kunnat ge denna fördel. För kronstämplar ("crown" på engelska, men med begynnelsebokstaven K i övriga germanska språk) hade vi problemet att välja mellan C och K. Vi stannade för C, dels därför att handboken skulle utges på engelska, dels emedan vi ansåg C i stället för K vara ganska lättförståeligt för andra läsare (för icke så många hundra år sedan var ju stavningen Crona resp. Crone vanlig i de nordiska språken).

2)

Vid underklassificering skulle strikt kronologisk ordning upprätthållas. Den första användningen av en stämpel med underklassens egenskaper får då bestämma beteckningen. Det fanns en stämpel av typ B 1 innan någon av typ B 2 kom fram. Denna grundprincip är speciellt viktig genom att systemet senare kan byggas på, när helt nya typer av stämplat senare utkommer.

3)

Genom att vi använder så få underklasser som möjligt blir det lättare för en samlare, som vill identifiera en viss stämpel, att hitta den i tabellerna utan att behöva titta på många ställen. Mindre olikheter mellan stämplatna i en viss underklass kan ju påpekas i tabellerna. På detta sätt blev det möjligt att i huvudsak använda koder (beteckningar) med högst tre positioner - t.ex. "Bla". I fråga om gruppen B2c gjorde vi dock ett undantag i form av en underindelning i B2c1 och B2c2 för att särskilja två serier av stämplat som klart avviker från varandra både till utseende och användning.

Här följer nu de klasser och underklasser, som vi konstruerade för handboken. Se även medföljande bilaga med illustrationer av klasserna D - P. Denna bild har jag tagit ur "Pósthús og bréfhirdingar á Íslandi" men försett med engelsk/svensk text samt med Tore Runeborgs egen illustration av B-stämpelns datumlinjer, som är lättare att förstå än den i "Pósthús". Jag gör detta "lån" med så mycket bättre samvete som sidan nästan bara är en kopia av den skiss till motsvarande bild i den blivande handboken, som jag sände till Þór Þorsteins för omkring 5 år sedan. I min skiss ingick dock att även stämplat av typ R och M - jfr nedan - skulle medtagas.

	<u>Beteck-</u> <u>ning</u>	<u>Undergrupper</u>
<u>Reguljära stämplat</u> (avsedda för normalt och kontinuerligt bruk)		
<u>Danska, använda i Island</u>		
Treringade nummerstämplar	D 1	
Datumstämplar (namn i grotesk, datum i antikva utan årtal)	D 2	
De tidigaste serierna inom isländska postverket för Reykjavík och postexpeditioner:		
<u>Antikva</u> (namn och datum i antikva, inget årtal)	A	
<u>Grotesk</u> (namn och datum i grotesk)		
Utan årtal	G 1	G1a-G1b
Med årtal	G 2	
<u>Krona (Crown) och posthorn</u>		
En ring	C 1	
Tre ringar	C 2	C2a-C2e
Två ringar	C 3	

	<u>Beteck-</u> <u>ning</u>	<u>Undergrupper</u>
<u>Nummer, en ring</u>		
Lutande siffror	N 1	N1a-N1c
Upprättstående siffror	N 2	
<u>Bro, handstämplar (exkl. rull-</u> <u>stämplar)</u>	B 1-B 8	Se nedan
Underindelningen för denna		
stora klass beskrivs nedan		
<u>Bild (Pictorial)</u>	P	
<u>Maskin</u>	M	""
<u>Rull</u>	R	""
<u>Tillfälliga stämplat</u>		
Minnesstämplar (<u>Special events</u>)	SP	
<u>Förstadagsstämplar</u>		
Specialutförande för viss emission	FD 1	
Standard ("Útgáfudagur")	FD 2	

Några kommentarer till vissa av dessa klasser följer nu.

A och G

Dessa två klasser har ofta behandlats som en under skiftande benämningar, t.ex. "ursprungliga stämplat" (isl. upprunastimplar) eller "district and town postmarks". Vårt val att använda två klasser var delvis betingat av önskemålet att undvika sådana oklara och delvis oriktiga benämningar. (Endast antikva kan rätteligen kallas "ursprunglig" som typ inom isländska postverket.) Vi slapp också härigenom att beteckna de två klart olika typerna som underklasser. Nørgaard kallade grotesktypen för "lapidar", men den vanliga internationella beteckningen för stilsorten är "grotesk". Man kan naturligtvis invända att både antikva- och groteskstil använts i senare stämplat. Vårt försvar för A och G är främst, att dessa gamla stämplat är de enda stämplat, där olikheten i stilsort är den dominerande karakteristiken.

B

Brostämplar har tidigare ofta kallats schweizerstämplar, men numera synes "brostämpel" vara en mera allmänt använd och internationellt accepterad beteckning. Detta namn är ju också lättare att förstå. (I bilagan kan ju typ B 4 se ut att sakna "bro". Men datumlinjen, liksom poststationsnamnet, är placerad på samma sätt som på andra B-stämplat, varigenom datumlinjen kan sägas bilda bron. Eftersom det endast gjorts en enda B 4-stämpel - för Vopnafjörður - vore det ju också litet synd att behöva lägga upp en särskild huvudklass för denna.)

En av Tore Runeborgs stora insatser var att underindela B-stämplaterna på basis av två huvudkännetecken som finns på varje B-stämpel:

- Det allmänna utseendet av stämpeln i fråga om "bron" och föreskomsten eller avsaknaden av streck i "halvmånarna". Motsvarande idé har tidigare använts av Caröe och Nørgaard.
- Datumlinjens utformning, i fråga om vilka olikheter finns i användandet av arabiska eller romerska siffror för månad, förkortat eller oförkortat årtal och förekomsten i vissa fall av plats för timangivelse.

Genom att använda dessa två kännetecken (och givetvis namnet i stämpeln, så långt det är läsligt) bör det vara lättare för samlaren att analysera och korrekt bestämma en ofullständig eller eljest endast delvis läsbar stämpel.

I "Bla" eller "B8e" anger siffran "det allmänna utseendet" och den lilla bokstaven typ av datumlinje.

Undertyperna B 1 till B 8 är numrerade i kronologisk ordning efter första uppträdandet. B 1 förekom första gången 1894 (i Reykjavík), B 2 1909, B 3 1922, B 4 1933 eller 1934, B 5 1937, B 6 1949, B 7 1956 och B 8 1957. Typerna B 1 - B 5 beskrevs av Nørgaard i hans stora artikel 1947, vari han kallade dem S I - S V (S för "schweizerstämpel"). Vi vet att Nørgaard också sökte ordna dem kronologiskt, men han lyckades inte helt. Därför är

vår typ B 3 =	Nørgaards typ S IV
" " B 4 =	" " S V
" " B 5 =	" " S III

De olika formerna för datumlinjen är också klassificerade i kronologisk ordning. Illustrationen i bilagan är vald så att det angivna årtalet är det år då resp. form av datumlinje först användes (alltså a = 1894, f = 1956).

Eftersom isländska postverket har använt olika leverantörer av stämplor och i viss utsträckning accepterat dessa leverantörers olika idéer i fråga om datumlinjer m.m., så är det inte så att ett högre nummer eller senare bokstav i beteckningen alltid anger en senare tillverkad stämpel än en med lägre nummer osv. Exempelvis tillhör en stämpel av typ B7b en nyare serie än en av typ B8e.

P

På senare år, första gången 1972, har två postanstalter - Grímsey på polcirkeln och Geysir í Haukadál - fått en ny typ av datumstämpel med en bild som ansluter till orten.

M och R

Större postanstalter har fått dessa typer för att underlätta postbehandlingen. Rullstämplor har en rulle, vari ingår en datumstämpel av brotyp. De rullas över postförsändelsen, varvid mellanrummen mellan datumstämplarna täcks av våglinjer.

Någon underindelning av M och R-stämplorna anges inte här, eftersom den slutliga undergruppsindelningen gjorts i Island och ej meddelats till oss. Tore Runeborg gjorde på sin tid ett utkast och det kan vara det som följts i boken "Pósthús".

Bilaga: Klassificering av stämpeltyper.